

ประมวลข้อเสนอเชิงนโยบาย และทิศทางสู่ภาคใต้แห่งความสุข

จัดทำโดย

- กำไล สมรักษ์
- ไพฑูรย์ ทองสม
- ชุตินา รอดเนียม
- ชุมพล อังคณานนท์
- อนิรุต หนูปลอด

วันที่ 9 - 10 สิงหาคม 2566

ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี
อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

QR Code

เอกสารประกอบการสร้างสวดกาลได้ **ครั้งที่ 13**
"กาลได้เข้มงวตามสุขเพื่อสุวภาวะเข้มงวหาดล สุว สู่สุวภาวะ"

ประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายและทิศทางสู่ภาคใต้แห่งความสุข

ประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายและทิศทางสู่ภาคใต้แห่งความสุข ข้อมูลนี้มาจากการทบทวนการขับเคลื่อนงานสร้างเสริมสุขภาพในภาคใต้ และทบทวนข้อเสนอเชิงนโยบายจากการจัดงานคนใต้สร้างสุข ครั้งที่ 9-12 มีเนื้อหาประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของการพัฒนาภาคใต้แห่งความสุข 2) ประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายและทิศทางการพัฒนาภาคใต้แห่งความสุข และ 3) ข้อคำถามและความท้าทายต่อการขับเคลื่อนทิศทางสู่ภาคใต้แห่งความสุข มีรายละเอียด ดังนี้

1. ความเป็นมาของการประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายและทิศทางสู่ภาคใต้แห่งความสุข

การก่อตัวกระบวนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อภาคใต้แห่งความสุขนั้น เริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2552 มีสถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (สจรส. มอ.) ได้ประสานงานให้เกิดการจัดงาน “โชว์ แชร์ เชื่อม งานสร้างเสริมสุขภาพในภาคใต้” ได้นำรูปธรรมความสำเร็จจากพื้นที่ในโครงการสร้างเสริมสุขภาพมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีเครือข่ายร่วมปฏิบัติการ นำเสนอผลสำเร็จที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับด้านการสร้างเสริมสุขภาพในภาคใต้อย่างมากมาย

ต่อมา การจัดงาน โชว์ แชร์ เชื่อม ได้พัฒนาภาคีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น ได้ร่วมกับเครือข่ายสมัชชาสุขภาพในพื้นที่ภาคใต้ วิเคราะห์ผลสำเร็จของพื้นที่ปฏิบัติการ และประมวลเป็นนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพรายประเด็นจำนวน 8 ประเด็น (อาหาร สุขภาพ เด็กและเยาวชน พหุวัฒนธรรม ผู้สูงอายุ ปัจจัยเสี่ยงเหล่าบุหรี ชุมชนน่าอยู่ ทรัพยากร และการจัดการภัยพิบัติ) ในขณะเดียวกันก็มีการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะของเครือข่ายสมัชชาสุขภาพรายจังหวัด ดังนั้นการจัดงานจึงมีการยกระดับจากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สู่กระบวนการพัฒนาและขับเคลื่อนข้อเสนอเชิงนโยบายรายประเด็น ในห้องย่อย 10 ห้องย่อย รวม 12 ประเด็น ได้แก่ ได้แก่ ระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพ กลไกระบบสุขภาพ สุขภาวะเด็กเยาวชนและครอบครัว ระบบสุขภาพพหุวัฒนธรรม ผู้สูงอายุ ปัจจัยเสี่ยง เหล่า บุหรี สารเสพติด การท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดการภัยพิบัติ การจัดการขยะ ชุมชนน่าอยู่ จริยธรรมสื่อเพื่อสุขภาพ

อย่างไรก็ตามการจัดงานในระยะนี้ก็พบว่ายังมีข้อจำกัด คือ ข้อเสนอเชิงนโยบายของแต่ละประเด็นยังขาดความเชื่อมโยงของภาพรวม ยังไม่ก้าวข้ามประเด็น ดังนั้น ตั้งแต่ครั้งที่ 9 เป็นต้นมาจึงมีแนวคิด การก้าวข้ามประเด็นสู่เป้าหมาย “ภาคใต้แห่งความสุข” ภายใต้ความมั่นคงของภาคใต้ใน 4 เรื่อง คือความมั่นคงทางสุขภาพ ความมั่นคงทางมนุษย์ ความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความมั่นคงทางอาหาร นำใช้เป็นทิศทางให้สมัชชาสุขภาพรายจังหวัด ทั้ง 14 จังหวัด ได้ขับเคลื่อนงานและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย เข้าสู่การจัดงานสร้างสุขภาคใต้ ครั้งที่ 13

ทีมวิชาการจาก 4 มหาวิทยาลัยในภาคใต้ ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ได้ประชุมทบทวนข้อเสนอเชิงนโยบายงานสร้างสุขภาพใต้ ครั้งที่ 9-12 มีข้อสังเกตเกี่ยวกับเนื้อหาของข้อเสนอ นโยบาย ดังนี้ 1) ข้อเสนอส่วนใหญ่มีหน่วยงานหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำไปปฏิบัติแล้ว แต่อาจจะไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ หรือยังปฏิบัติได้ไม่เต็มศักยภาพ เช่น การสนับสนุนสิทธิของประชาชนเรื่องพันธบัตรออมทรัพย์ เกษตรอัตลักษณ์ การจัดการโรคโควิด-19 จิตอาสาต่างด้าว สงเคราะห์ต่างด้าว การจัดหลักสูตรการศึกษา ทศวรรษที่ 21 การจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม การจัดการโรคติดต่อ การพัฒนาสมรรถนะผู้นำและภาคประชาสังคมเพื่อขับเคลื่อนทุกประเด็น ให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นแกนนำทีมสื่อสารและสร้างการรับรู้ด้านสุขภาพ ส่งเสริมการจับสัตว์น้ำ การแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารทะเลที่สะอาดปลอดภัยและได้มาตรฐานจากต้นน้ำถึงปลายน้ำ เป็นต้น 2) ข้อเสนอเป็นเรื่องความรู้ของประชาชน เห็นควรดำเนินการโดยใช้สื่อและการประชาสัมพันธ์ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนได้รอบรู้ ตระหนัก และนำไปปฏิบัติ ซึ่งบางส่วนก็ปฏิบัติอยู่แล้ว 3) ข้อเสนอเดียวได้รวมหลายประเด็นมาก เห็นควรจำแนกออกมาให้เป็นรายประเด็นที่ต้องการเสนอให้ชัดเจน และเสนอให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก 4) ข้อความมีลักษณะเฉพาะเรื่อง เช่น การส่งต่อผู้ป่วยกลับประเทศ ในพื้นที่ชายแดนระหว่างประเทศ เห็นควรนำไปทบทวนและเสนอต่อหน่วยงานความร่วมมือระหว่างประเทศ เป็นต้น 5) ข้อเสนอเป็นข้อความการบอกกล่าวให้ทราบ ไม่ได้ระบุชัดเจนว่าต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเรื่องใด เช่น การนำข้อมูลมารายงานให้เวทีสร้างสุขได้ทราบ การขอให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในจังหวัดเพื่อการจัดการปัญหาาร่วมกัน เป็นต้น 6) เป็นข้อเรียกร้องเฉพาะเรื่อง เฉพาะกลุ่ม ให้บังคับใช้กฎหมายกับผู้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย มีการเข้มงวดหรือหละหลวมมากเกินไป เช่น ห้ามสูบบุหรี่ในมัสยิด เรือไม่ถูกกฎหมายไม่ให้ออกหาปลา เป็นต้น และ 7) เป็นเรื่องของการขอสนับสนุนงบประมาณที่ไม่สอดคล้องกับการจัดการงบประมาณของหน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องที่มีอยู่จำกัด เช่น ขอบประมาณจากกองทุนต่าง ๆ ที่มีงบน้อย แต่ต้องการงบประมาณสนับสนุนที่ต่อเนื่องเพียงพอ ในขณะที่กองทุนไม่มีงบประมาณสนับสนุน เห็นควรนำข้อเสนอไปทบทวน ให้เห็นแนวโน้มการสนับสนุนที่เกิดขึ้นได้จริง

สำหรับการจัดงานสร้างสุขภาพใต้ ครั้งที่ 13 “ภาคใต้แห่งความสุขเพื่อสุขภาวะแห่งอนาคต สุข สู่ สุขภาวะ” มีข้อสังเกตว่า “การจัดงานสร้างสุขที่ผ่านมานั้นมีข้อเสนอเชิงนโยบายใดบ้างที่เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญ และได้มีการขับเคลื่อนร่วมกันของภาคีเครือข่ายในภาคใต้” ข้อสังเกตนี้ถือเป็นคำถามสำคัญที่จำเป็นต้องแสวงหาคำตอบเพื่อให้การจัดงานสร้างสุขภาพใต้ครั้งที่ 13 สามารถเชื่อมโยงงานจากอดีต ปัจจุบัน และคาดการณ์อนาคต ด้วยการนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์หาความเชื่อมโยงเพื่อสร้างทิศทาง (Roadmaps) การพัฒนา และนำทิศทางการพัฒนานั้นมาขับเคลื่อนภาคใต้แห่งความสุขเพื่อสุขภาวะแห่งอนาคต สุข สู่ สุขภาวะ ได้ต่อไป

2. ประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายและทิศทางการพัฒนาภาคใต้แห่งความสุข

ประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายและทิศทางการพัฒนาภาคใต้แห่งความสุข มีเนื้อหาประกอบด้วย ความมั่นคง 4 ด้าน (อาหาร สุขภาพ มนุษย์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม) ประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายจากงานสร้างสุขที่ผ่านมา สถานการณ์ด้านความมั่นคงทั้ง 4 ด้านในปัจจุบัน ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และทิศทางการพัฒนาภาคใต้แห่งความสุขในมิติความมั่นคงทั้ง 4 ด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ความมั่นคงทางอาหาร

เป้าหมายของความมั่นคงทางอาหารสู่การพัฒนาภาคใต้แห่งความสุข ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ การมีอาหารที่เพียงพอ การเข้าถึงอาหารได้อย่างเป็นธรรม การใช้ประโยชน์จากอาหารที่ปลอดภัย และการมีเสถียรภาพในระบบอาหารของภาคใต้

2.1.1 ประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายจากงานสร้างสุขที่ผ่านมา

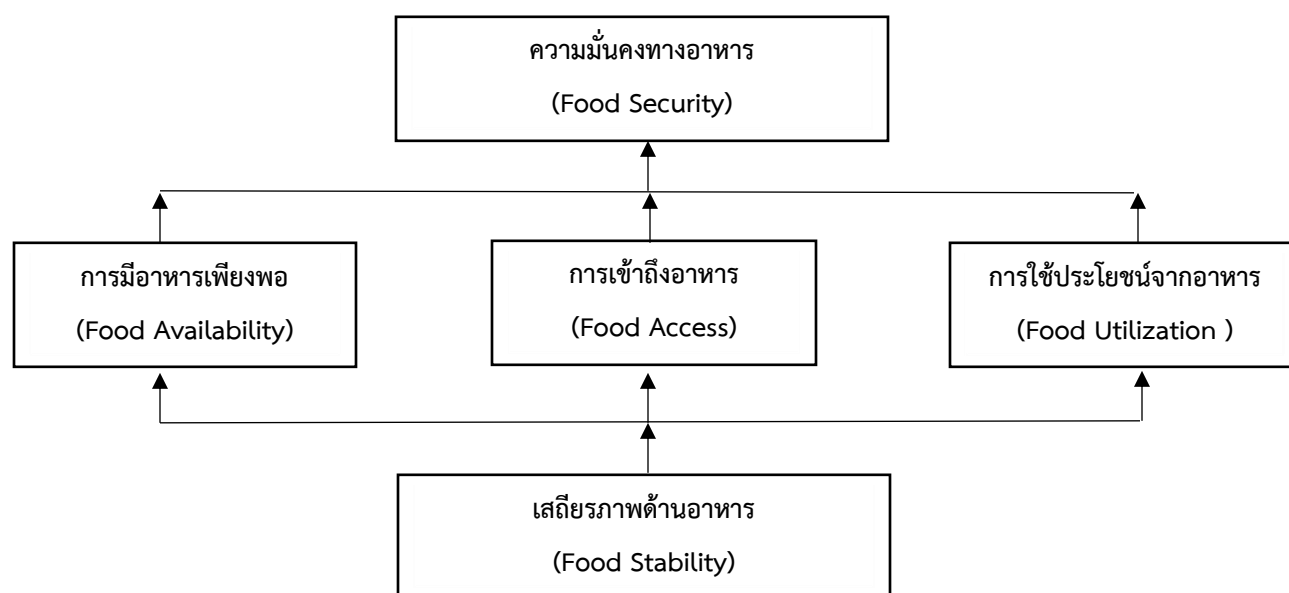
ตารางที่ 1 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญและจังหวัดที่ขับเคลื่อนงานตามข้อเสนอ

ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญ	จังหวัดที่ขับเคลื่อนงานตามข้อเสนอ
1. ขอให้รัฐบาลผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดมาตรฐานกลางด้านเกษตรปลอดภัย แบบมีส่วนร่วม	จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดพังงา จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดตรัง จังหวัดยะลา
2. จัดตั้งและสนับสนุนกลไกคณะกรรมการร่วมภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาควิชาการเพื่อการขับเคลื่อนงานด้านความมั่นคงทางอาหาร	จังหวัดชุมพร จังหวัดพังงา จังหวัดตรัง จังหวัดสงขลา จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนราธิวาส
3. สนับสนุนหน่วยงานวิชาการ ในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นแก่เกษตรกร ตั้งแต่ระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ	จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดตรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสตูล จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส
4. ขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ สิปา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแพลตฟอร์มการทำข้อมูลเกษตรยั่งยืน และมีระบบฐานข้อมูลกลางให้เห็นช่องทางการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรแบบครบวงจร	จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดตรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส
5. ขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผลักดันและขยายการจัดตั้งกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชตาม พรบ.คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542	จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดตรัง
6. ขอให้กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษา กำหนดนโยบาย “โรงพยาบาลอาหารปลอดภัย” โรงเรียนอาหารปลอดภัย อาหารปลอดภัยในวัด	จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดตรัง จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส
7. ผลักดันให้เกิดคลังอาหารชุมชน	จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดภูเก็ต จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส

ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญ	จังหวัดที่ขับเคลื่อนงานตามข้อเสนอ
8. ส่งเสริมการใช้สมุนไพรเพื่อสุขภาพ	จังหวัดสตูล จังหวัดสุราษฎร์ธานี
9. บูรณาการหน่วยงานจัดทำแผนปฏิบัติการจังหวัด (แผนความมั่นคงทางอาหารจังหวัด)หรือแผนเฉพาะกลุ่ม เช่น พี่ร่วมยาง เกษตรอินทรีย์ เป็นต้น	จังหวัดชุมพร จังหวัดระนอง จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี
10. ผลักดันให้เกิดการสร้างชุมชนสีเขียวเพื่อความมั่นคงทางอาหารใน 5 ลักษณะประกอบด้วย ชุมชนสวนยางยั่งยืน ชุมชนประมงยั่งยืน ชุมชนเกษตรอัตลักษณ์ ชุมชนท่องเที่ยว ชุมชนลุ่มน้ำ	จังหวัดพัทลุง จังหวัดสตูล จังหวัดกระบี่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดยะลา

2.1.2 สถานการณ์ด้านความมั่นคงทางอาหารปัจจุบัน

ความมั่นคงทางอาหาร คือ สภาวะที่คนทุกคนและทุกขณะเวลามีความสามารถ ทั้งทางกายภาพ และทางเศรษฐกิจที่สามารถเข้าถึงอาหาร ที่เพียงพอ ปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจด้านอาหาร ซึ่งมี 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ ความพอเพียง การเข้าถึง การใช้ประโยชน์ และ เสถียรภาพ รวมถึงระบบการจัดการผลผลิตที่ส่งเสริม สนับสนุนการผลิตอย่างยั่งยืน อาทิ การปฏิรูปที่ดิน การจัดการแหล่งน้ำ และปัจจัยการผลิตต่างๆ การกระจายผลผลิตและผลประโยชน์ที่เป็นธรรมแก่เกษตรกรและชุมชน

ภาพที่ 1 แสดง องค์ประกอบของความมั่นคงทางอาหาร
ที่มา : คณะทำงานวิชาการงานสร้างสุขภาพได้ครั้งที่ 13, 2566

ท่ามกลางปัญหาวิกฤตอาหารยังมีแนวโน้มที่น่ากังวลว่าจะขาดแคลนนักวิชาการการเกษตรและเกษตรกร อีกด้วย จากผลการสำรวจของ “แม่โจ้โพล” มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่รู้ว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็น อาชีพ หลักของคนไทย และเห็นว่าภาคเกษตรกรรมเป็นรายได้ หลักของประเทศ แต่นักเรียนกว่าร้อยละ 80 กลับ ไม่ต้องการเรียนเกษตรเพราะคิดว่าเป็นอาชีพที่ลำบากและมีรายได้น้อย นอกจากนี้จากสถานการณ์ดังกล่าวยังทำให้ อาชีพ ขาวนา ไม่อยู่ในสายตาของคนรุ่นใหม่และกำลังเผชิญความเสี่ยงกับการสูญพันธุ์ของอาชีพนี้รวมทั้ง เกษตรกรรายย่อยยังมีแนวโน้มลดลง โดยอายุเฉลี่ยของเกษตรกรอยู่ที่ 45-51 ปี ลูกหลานชาวไร่ ขาวนาไม่ต้องการ ทำไร ทำนาอีกต่อไป ขณะที่การทำไร ทำนาแบบพันธสัญญา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสัญญาที่ไม่ชอบธรรมและขาวนาเป็น เพียงลูกจ้าง และมีแนวโน้มว่ากลุ่มธุรกิจการเกษตรขนาดใหญ่ และกลุ่มธุรกิจอื่น เช่น กลุ่มธุรกิจผู้ผลิตสุรารายใหญ่ ได้เข้ามา ลงทุนในภาคเกษตรมากขึ้น การเกิดเกษตรระบบพันธสัญญาที่เกษตรกรไม่สามารถเปลี่ยนแปลงการผลิต เพราะอยู่ในบ่วงหนี้จากระบบพันธสัญญาในบริษัท ทำให้เกษตรกรจำนวนมากไม่สามารถเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต เกษตรได้เนื่องจากภาวะหนี้สิน เป็นบ่วงที่ทำให้เรื่องเกษตรยังยืนเปลี่ยนไปเป็นบ่วงบาตพิฆาตเกษตรกรรม เกษตรกรหวังปลดหนี้ ผู้บริโภคต้องการอาหารดีราคาถูก ผู้บริโภคผลิตอาหารเองไม่ได้ต้องซื้ออาหาร ไปหา เกษตรกรมีที่ดินแต่ไม่มีพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ทำให้บริษัทผู้ผลิตเข้าสู่สัญญาผูกมัดที่ให้กู้เรื่องพืชพันธุ์ จึงเป็นเหตุให้ เข้าสู่สัญญาผูกมัด บริษัทเปลี่ยนเป็นเจ้าของนี้ เกษตรกรจำนนต่อระบบเป็นเกษตรกรเชิงเดี่ยวในที่สุด ดังนั้นจาก วิกฤติการณ์ที่เป็นอยู่สิ่งที่น่ากังวลที่สุด เพราะไม่อาจรู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า “เกษตรกรอาจจะเลิก ทำการเกษตร” และทำให้ผลผลิตภาคเกษตรที่เคยมีกลับลดน้อยลง หรือ ถึงขั้นขาดแคลนในที่สุด

ปัจจัยมูลเหตุของความไม่มั่นคงทางอาหาร ประกอบด้วย 1) ปัญหาความเสื่อมโทรมของฐานทรัพยากร อาหาร ได้แก่ การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ การเสื่อมโทรมของดิน และปัญหาทรัพยากรน้ำ 2) ปัญหาของระบบการ ผลิตอาหารที่ไม่ยั่งยืน ได้แก่ ปัญหาพันธกรรมในการผลิตอาหาร การพึ่งพาปุ๋ยและสารเคมีในภาคการเกษตร การ ลดลงของเกษตรกรรายย่อย และการขยายตัวของธุรกิจ การเกษตรขนาดใหญ่ 3) ปัญหาสิทธิในการครอบครอง ที่ดินทำกิน ในการเข้าถึงทรัพยากร 4) บทบาทของค่าปลีขนาดใหญ่และโมเดิร์นเทรด ที่มีบทบาทมากขึ้นในระบบ การกระจายอาหาร จนกลายเป็นการผูกขาดระบบการผลิตอาหารครบวงจร 5) การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ โลก ภัยพิบัติ ส่งผลกระทบต่อการผลิตอาหาร 6) ผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้าและความตกลง ระหว่าง ประเทศต่อระบบอาหาร 7) ปัญหาสุขภาพที่เกิดจากระบบอาหาร กรณีสารเคมีตกค้างทั้งในตัวเกษตรกร อาหาร และผู้บริโภค 8) การแผ่ขยายของอาณานิคมทางอาหาร จากการไล่ล่าหาที่ดินและพื้นที่ภาคเกษตรของไทย เพื่อ การส่งออกผลผลิตและการแปรรูป 9) วัฒนธรรมอาหารต่างชาติครอบงำ อาหารท้องถิ่น อาทิ ความนิยมอาหาร ฟาสต์ฟู้ด อาหารญี่ปุ่น เกาหลี ส่งผลต่อความนิยมบริโภคอาหารพื้นฐาน ทำให้ผู้ผลิตลดปริมาณการผลิตส่งผลต่อ ห่วงโซ่อุปทาน 10) การขาดนโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร ในระดับจังหวัด ภูมิภาค และระดับประเทศ และ 11) การทำเกษตรกรรมเชิงเดี่ยว ที่ทำลายระบบเกษตรแบบผสมผสานแบบดั้งเดิม

นอกจากนี้ความมั่นคงทางอาหารกับราคาผักและผลไม้ที่แพงขึ้นมาก ยังกระทบต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคว่าจะเลือกบริโภคอะไร ซึ่งเชื่อมโยงไปที่เรื่องราคาสินค้าว่าอยู่ในระดับที่พอซื้อหาได้หรือไม่ เมื่อผักผลไม้ราคาสูง คนส่วนหนึ่งจึงจำเป็นต้องไปหาซื้ออาหารบางอย่างที่หาซื้อได้ง่ายกว่า และราคาถูกกว่า การบริโภคผักและผลไม้จึงต่ำกว่าที่ควรจะเป็น การที่มีผู้บริโภค บริโภคผักและผลไม้ไม่เพียงพอเป็นเรื่องพฤติกรรมส่วนบุคคล แต่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีสาเหตุ 3 ประการ ได้แก่ 1) มีการส่งออกผลไม้มากขึ้น 2) เกษตรกรเลิกผลิตผักและผลไม้ไปเป็นจำนวนมาก เมื่อผลผลิตน้อยลงจึงส่งผลให้ราคาสูงขึ้น และ 3) ลักษณะพฤติกรรมผู้บริโภคของคนไทยที่เปลี่ยนไป เช่น สมัยก่อนซื้อกล้วยเป็นหวีที่ตลาด แต่ตอนนี้ซื้อกล้วยเป็นผลที่ร้านสะดวกซื้อ ซูเปอร์มาร์เก็ต เป็นผลให้ผู้บริโภคต้องจ่ายค่าผักผลไม้ในราคาสูงขึ้น

ความมั่นคงทางอาหาร จึงถือเป็นความ (ไม่) มั่นคงรูปแบบใหม่ ซึ่งจะกระทบต่อการไปสู่เป้าหมายประเทศไทย “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ฉะนั้นการเผชิญความท้าทายและสร้างมาตรการรับมือสร้างทางเลือก เพื่อความอยู่รอด จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ วิกฤติพลังงาน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม การให้ความสำคัญในการผลิตพืชอาหารน้อยลง ส่งผลให้พืชอาหารและสัตว์มีราคาสูง ประชากรส่วนใหญ่ยากจะเข้าถึงอาหารได้อย่างเพียงพอและปลอดภัย การเข้าถึงอาหาร การผลิตอาหารให้ได้ปริมาณสม่ำเสมอมีความเพียงพอและต่อเนื่อง มีความปลอดภัย “เกษตรปลอดภัยผู้รับประทานปลอดภัย” มีคลังอาหารของชุมชน นอกจากนี้บทบาทของเกษตรกรยังควรแก้การทบทวนใหม่ ว่าภาคเกษตรกรรมไม่ได้เป็นเพียงภาคการผลิตที่ต้องได้รับการปกป้องเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการผลิตอาหาร ให้มีปริมาณอาหารที่สม่ำเสมอและความปลอดภัย รวมถึงการพัฒนาภาคเกษตรในด้านต่าง ๆ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไป และผลักดันให้เกิดแผนปฏิบัติการเฉพาะกลุ่มในแต่ละระดับ ได้แก่ ประเด็นพืชร่วมยาง แนวทางของเกษตรกรรมยั่งยืน 5 รูปแบบ เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ วนเกษตร และเกษตรธรรมชาติ เพื่อทำให้ชุมชนมีอาหารเพียงพอและปลอดภัย มีผลผลิตที่สามารถสร้างรายได้ ส่วนเกษตรกรก็พึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

2.1.3 ภาครีเอชียที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

- 1) กระทรวงพาณิชย์
- 2) กรมอนามัย
- 3) กรมประมง
- 4) กรมปศุสัตว์
- 5) สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร
- 6) การยางแห่งประเทศไทย
- 7) ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตร และ ธนาคารออมสิน
- 8) สภาเกษตรกร

9) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

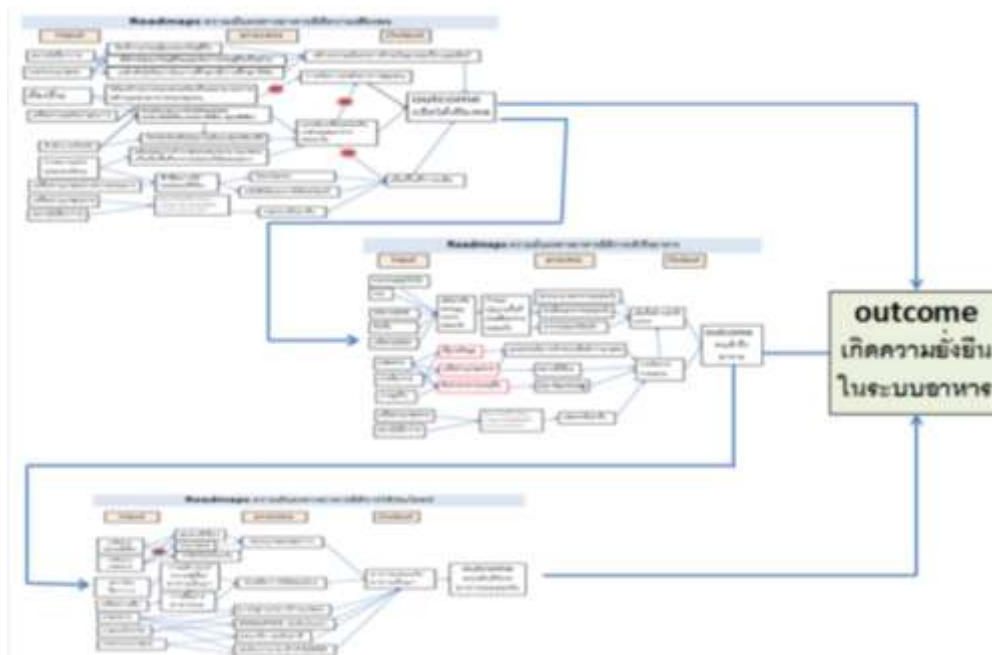
10) เครือข่ายภาคประชาชนที่ขับเคลื่อนงานเกษตรและอาหารปลอดภัยในพื้นที่ภาคใต้ เช่น เครือข่ายเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ สมัชชาสวนยางยั่งยืน เป็นต้น

11) สถาบันวิชาการ ได้แก่ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สำนักส่งเสริมการบริการวิชาการและภูมิปัญญาชุมชน และ คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ, สำนักวิชาเทคโนโลยีการเกษตรและอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร และโรงเรียน ชาวนา อำเภอบางแก้ว จังหวัดนราธิวาส และอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

12) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานเกษตร จังหวัด สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมพัฒนาที่ดิน กรมการข้าว กรม วิชาการเกษตร ได้แก่ ศูนย์วิจัยข้าวส่วนภูมิภาค ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง ศูนย์วิจัยข้าวนครศรีธรรมราช ศูนย์วิจัยข้าว กระบี่ ศูนย์วิจัยข้าวปัตตานี เป็นต้น

2.1.4 ทิศทางการพัฒนาภาคใต้แห่งความสุขในมิติความมั่นคงทางอาหาร

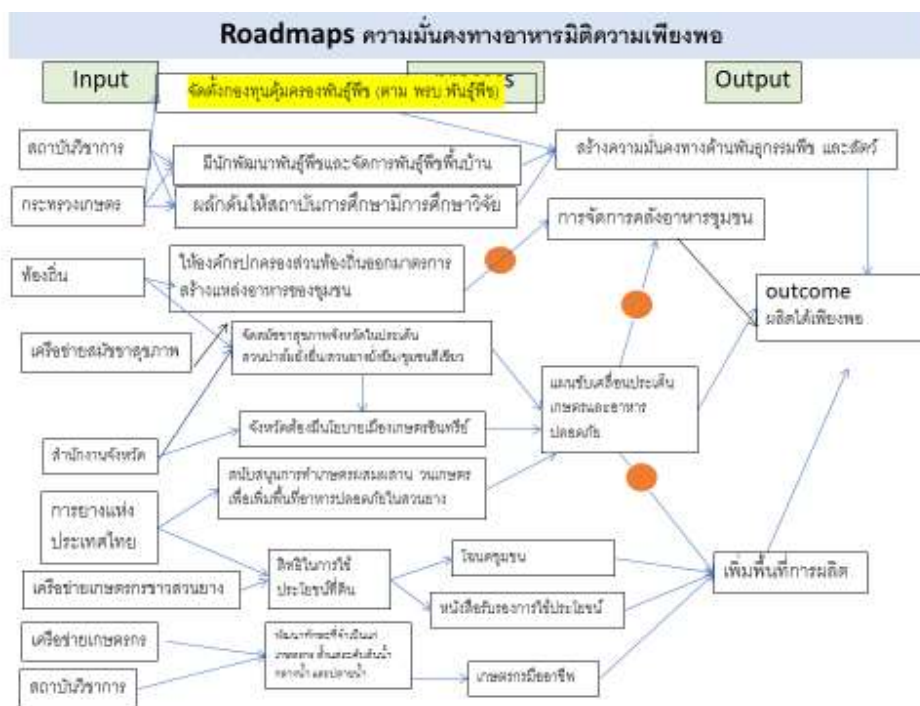
จากการประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการพิจารณาแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 14 ประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายงานสร้างสุขภาพภาคใต้ และประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายงานสมัชชาสุขภาพภาคใต้ สามารถกำหนดเป็นทิศทางการพัฒนา (Roadmaps) ดังภาพที่ 2 จากการประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการพิจารณาแผน ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 14 ประมวลข้อเสนอเชิง นโยบายงานสร้างสุขภาพภาคใต้ และประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายงานสมัชชาสุขภาพภาคใต้ สามารถกำหนดเป็นทิศ ทางการพัฒนา (Roadmaps) ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ภาพรวม (รวมภาพ 2.1 – 2.3) ทิศทางการพัฒนาภาคใต้แห่งความสุขในมิติความมั่นคงทางอาหาร
ที่มา : คณะทำงานวิชาการงานสร้างสุขภาพใต้ครั้งที่ 13, 2566

จากแผนภาพที่ 2 ในประเด็นความมั่นคงทางอาหารเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอาหารสู่การพัฒนาภาคใต้แห่งความสุข การสร้างแนวทางปฏิบัติด้วยแผนนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวกับระบบอาหาร ห่วงโซ่อาหาร ตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ใน 3 มิติความมั่นคงทางอาหาร ประกอบด้วย มิติของความเพียงพอ มิติของการเข้าถึงอาหาร และมิติการใช้ประโยชน์ ด้วยนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และตำบลบูรณาการระบบอาหาร เกษตรกรรมยั่งยืน สวนยางยั่งยืนระดับภาคใต้ และชุมชนสีเขียว เพื่อธำรงความมั่นคงทางอาหารผ่านเครือข่ายเกษตรและอาหารภาคใต้ มีการสร้างการเรียนรู้ สร้างปฏิบัติการระดับพื้นที่ กระจายไปแต่ละชุมชนท้องถิ่น โดยมีทิศทางการพัฒนาระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ ภายใต้หลักคิดของการมีธำรงไปตยทางอาหาร ด้วยการส่งเสริมสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรให้เกิดความสมดุลยั่งยืน มีระบบจัดการผลผลิตที่เกื้อกูลและเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เพื่อให้มีปริมาณ อาหารที่เพียงพอ มีคุณภาพอาหารปลอดภัย สร้างหลักประกันในชีวิต ด้วยการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีหลักประกันทางรายได้และสวัสดิการ สวัสดิภาพ มีความมั่นคงทางสุขภาพแก่พลเมืองคนใต้ รวมทั้งการปรับกระบวนทัศน์ใหม่ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคน ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานองค์กรภาครัฐและเอกชน และกลุ่มองค์กรเครือข่ายด้วยกัน บนฐานของความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และแบ่งปันผลประโยชน์ที่เหมาะสม เท่าเทียม เป็นธรรม ด้วยความ พึ่งพอใจร่วมกันของหุ้นส่วนผลประโยชน์สาธารณะ เพื่อพัฒนาเป็นข้อเสนอประเด็นความมั่นคงอาหาร เกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ อาทิ การทำเกษตรสุขภาพ พันธุ์กรรมท้องถิ่น สวนยางยั่งยืน ทางรอดทางเลือกชาวสวนปาล์มน้ำมัน ระบบอาหาร

ปลอดภัย และการจัดการตลาดที่เชื่อมระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค เพื่อการร่วมกันสร้างความมั่นคงทางอาหารของภาคใต้

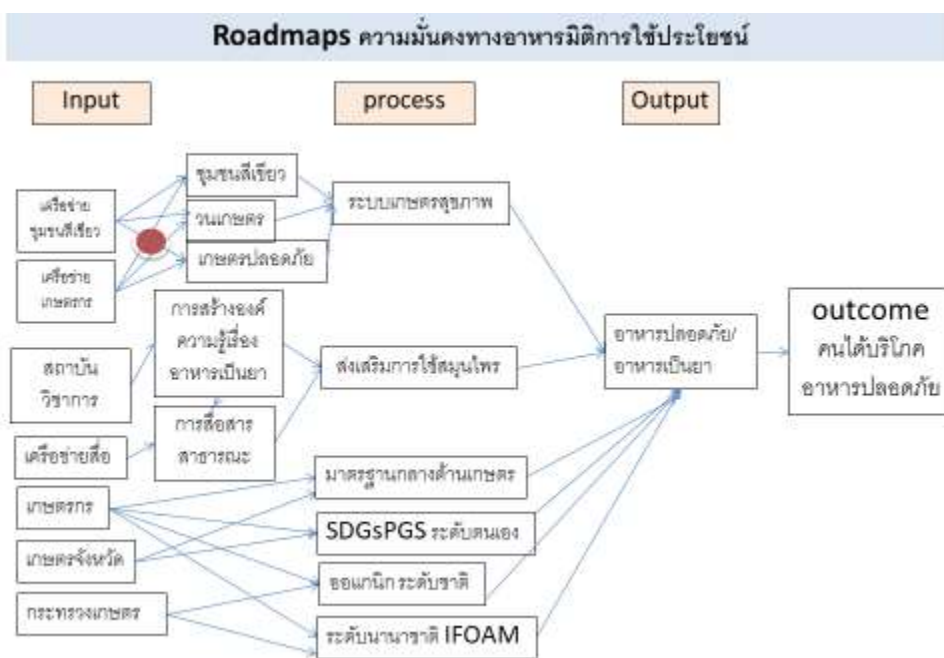

ภาพที่ 2.1 ทิศทางการพัฒนาภาคใต้แห่งความสุขในมิติความมั่นคงทางอาหารในเป้าหมายความเพียงพอ

ที่มา : คณะทำงานวิชาการงานสร้างสุขภาคใต้ครั้งที่ 13, 2566

ภาพที่ 2.2 แสดงทิศทางการพัฒนาภาคใต้แห่งความสุขในมิติความมั่นคงทางอาหารในเป้าหมายการเข้าถึงอาหาร
ที่มา : คณะทำงานวิชาการงานสร้างสุขภาคใต้ครั้งที่ 13, 2566

ภาพที่ 2.3 แสดง ทิศทางการพัฒนาภาคใต้แห่งความสุขในมิติความมั่นคงทางอาหารในเป้าหมายการใช้ประโยชน์
ที่มา : คณะทำงานวิชาการงานสร้างสุขภาคใต้ครั้งที่ 13, 2566

ตามภาพแสดง (Roadmaps) ภาพที่ 2.1-2.3 สามารถอธิบายสรุปได้ดังต่อไปนี้

ทิศทางที่ 1 ความมั่นคงทางอาหารในมิติความเพียงพอ นั้น จะต้องมีการสร้างความมั่นคงด้านพันธุกรรมพืชและสัตว์ด้วยการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชอัตลักษณ์ถิ่น โดยการอนุรักษ์ พันธุ์ พัฒนาพันธุ์พืชและสัตว์ ให้คงอยู่เป็นฐานทรัพยากรกับชุมชนท้องถิ่น การส่งเสริมการจัดการคลังอาหารชุมชนด้วย ธนาคารเมล็ดพันธุ์และพันธุกรรมถิ่น ตลอดจนการวิจัยและพัฒนาสมุนไพรเพื่อสุขภาพ และการแพทย์ประจำถิ่น เช่น ขมิ้น กัญชา กระเทียม เพื่อการแพทย์ ตลอดจนการพัฒนาต่อยอดพืชอัตลักษณ์ถิ่นให้เกิดมูลค่า การพัฒนาระบบเกษตรที่สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เกษตรยั่งยืน วนเกษตร เกษตรธรรมชาติ ธนาคารต้นไม้ เกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัย เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานและเพิ่มมูลผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การส่งเสริมการผลิตเกษตรปลอดภัยอาหารปลอดภัย การเฝ้าระวังสารเคมีเกษตรและอาหารปลอดภัย การส่งเสริมสนับสนุนและขยายผลให้ต้นไม้เป็นทรัพย์และหลักประกันในชีวิต ชาวสวนยางและปาล์มน้ำมัน โดยการส่งเสริมวิจัยและพัฒนา เพิ่มมูลค่าในกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์จากปาล์ม น้ำมันและยางพารา ให้แก่กลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการ การส่งเสริมและสนับสนุนสวนยางยั่งยืน ส่งเสริมการปรับวิถีการผลิตปาล์มน้ำมันแบบผสมผสานและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการแปลง การส่งเสริมและขยายผลสวนเกษตรธาตุสีหรือสวนสมรม เป็นต้น

นอกจากนี้การจัดสรรที่ดินให้กับเกษตรกรในรูปแบบของโฉนดชุมชนตามนโยบายของรัฐบาลเท่ากับเป็นการแก้ไขปัญหาความล้มเหลวของนโยบายทางด้านการจัดสรรที่ดินให้กับเกษตรกรในอดีตที่ล้มเหลวที่ภาคการเกษตรต้องเผชิญ กับปัญหาการเปลี่ยนมือที่ดิน ปัญหาการสูญเสียที่ดินทำกิน และปัญหาการกว้านซื้อที่ดิน เพื่อเก็งกำไรของพวคนายทุนมาแล้วอย่างยาวนาน การจัดสรรที่ทำกินให้กับเกษตรกรโดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย ที่มีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินทำกิน ทั้งที่มีที่ทำกินแต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ซึ่งประกาศให้เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรืออุทยานแห่งชาติ หรือบางส่วนเป็นเกษตรกรที่เช่าที่ดินคนอื่นทำกิน ตลอดจนโดยไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเองหรือบางส่วนไร้ที่ทำกินเพราะได้ขายที่ดิน ทำกินให้กับนายทุนไปแล้ว โฉนดชุมชน หรือ โฉนดชาวบ้าน นอกจากจะสอดคล้อง กับมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐแล้ว ยังเป็นการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรอีกทางหนึ่ง เพื่อให้เกษตรกรมีพื้นที่ทำกิน และเป็นแหล่งผลิตอาหารเพื่อความมั่นคงทางอาหารในมิติของความเพียงพอ ส่งต่อผู้บริโภคต่อไป

ทิศทางที่ 2 ความมั่นคงทางอาหารในมิติการเข้าถึงอาหาร ถือได้ว่าเป็นสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนที่ต้องปกป้อง ความไม่เป็นธรรมในระบบอาหาร เช่น ปัญหาการครอบครองผูกขาดปัจจัยการผลิตอาหาร ระบบการเกษตรที่ไม่ยั่งยืน รวมถึงปัญหาความปลอดภัยของอาหารโดยเฉพาะการใช้สารเคมี และการพัฒนาความเป็นเมืองที่ขาดการวางแผนอย่างเหมาะสมได้ลดทอนความสามารถในการพึ่งตนเองด้านอาหาร ประกอบกับในบริบทของเมืองมีระบบการผลิตและการกระจายอาหารที่ไม่เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรรายย่อย และ

ผู้ประกอบการรายย่อย ในขณะที่ผู้บริโภคก็ไม่มีทางเลือกที่หลากหลายในการเข้าถึงแหล่ง ระบบอาหารที่ยั่งยืน “ตลาดสีเขียว” แหล่งผลิต จำหน่าย ให้บริการอาหารสุขภาพ ผัก ผลไม้ปลอดภัย ผลักดันกลไกการกระจายผลผลิตของเกษตรกร รายย่อยด้วยมาตรฐานการรับรองอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System : PGS) เกิดตลาดเขียวต้นแบบ และขยายผลผ่านการขับเคลื่อนนโยบายโรงพยาบาลอาหารปลอดภัย โรงเรียนอาหารปลอดภัย และอาหารปลอดภัยในวัด เป็นต้น

การสร้างความรู้ด้านอาหาร จำเป็นต้องมีฐานข้อมูล เพื่อการสานสัมพันธ์ผู้ผลิตและผู้บริโภค ทำให้มีโอกาสรู้จักที่มาของอาหาร เข้าใจกระบวนการผลิต เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ที่ส่วนใหญ่เป็นตลาดที่เกษตรกรและชุมชนเป็นผู้ประกอบการเอง ฟังพาดตนเอง ทุกคนร่วมเป็นเจ้าของ เกิดการเชื่อมโยงระบบนิเวศอาหารปลอดภัย กระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน สร้างความมั่นคงทางอาหารที่ยั่งยืน ส่งเสริมการจัดการตลาดเชิงนวัตกรรมสังคม สร้างโอกาสการมีส่วนร่วม ทั้งเกษตรกร ผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อการขยายผลพื้นที่อาหารปลอดภัย

ทิศทางที่ 3 ความมั่นคงทางอาหารในมิติของการใช้ประโยชน์ จะต้องมีการการสร้างความรู้ด้านอาหารแก่ประชาชนพลเมือง พัฒนาระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม รวมทั้ง การส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดแผนยุทธศาสตร์ระบบอาหาร และประยุกต์ใช้กระบวนการธรรมาภิบาลระดับพื้นที่ และการสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันเกษตรกรให้เป็นเสาหลัก ของชุมชนท้องถิ่น พร้อมการเชื่อมโยงประสานเครือข่ายในระดับ ท้องถิ่น จังหวัดหรือภูมิภาคให้เป็นพลังสร้างการเปลี่ยนแปลงทาง นโยบาย มีการพัฒนาระบบเกษตรที่สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่ ในรูปแบบต่างๆ เช่น เกษตรยั่งยืน วนเกษตร เกษตรธรรมชาติ ธนาคาร์ตันไม้ เกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัย เกษตรผสม ผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำประมงชายฝั่ง โดยส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม ในการผลิตแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการ การพัฒนาคุณภาพและ มาตรฐานและเพิ่มมูลผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ส่งเสริมตลาดสีเขียว เพื่อเป็นแหล่งผลิต จำหน่าย ให้บริการอาหารสุขภาพ ผักและ ผลไม้ปลอดภัย ผลักดันกลไกการกระจายผลผลิตของเกษตรกร รายย่อยด้วยมาตรฐานการรับรองอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System : PGS) เพื่อเป็นตลาดเขียวต้นแบบ ส่งเสริมการผลิตเกษตรปลอดสาร อาหารปลอดภัย การเฝ้าระวังสารเคมีเกษตรและอาหารปลอดภัย ส่งเสริมการใช้พืชสมุนไพรที่ครอบคลุมการใช้ประโยชน์ ทั้งใช้เป็นอาหารเป็นยา และการอนุรักษ์พืชสมุนไพรที่มีอยู่ในชุมชน

ดังนั้นหากไม่มีความมั่นคงทางอาหารแล้ว การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ย่อมมีความไม่มั่นคงตามไปด้วย เพราะฉะนั้นการสร้าง ความมั่นคงทางอาหารให้เกิดขึ้น จึงต้องเกี่ยวข้องกับการแก้ไข ปรับปรุงและแสวงหาทางออก ร่วมกันทั้งระบบ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ชุมชน ตลอดไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย ตั้งแต่ประเด็นการฟื้นฟูฐานทรัพยากร ไปจนถึงมิติทางวัฒนธรรมของระบบอาหารด้วย

2.2 ความมั่นคงทางสุขภาพ

เป้าหมายของความมั่นคงทางสุขภาพสู่การพัฒนาภาคใต้แห่งความสุข ประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมให้คนมีสุขภาพดีตามสถานะสุขภาพ เมื่อคนมีสุขภาพดีแล้วก็พึงที่จะได้อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี และหากเกิดการเจ็บป่วยก็พึงมีระบบกลไกการหรือหน่วยบริการที่ดีมีประสิทธิภาพในการดูแลรักษาสุขภาพของคนได้

2.2.1 ประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายจากงานสร้างสุขที่ผ่านมา

ตารางที่ 2 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญและจังหวัดที่ขับเคลื่อนงานตามข้อเสนอ

ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญ	จังหวัดที่ขับเคลื่อนงานตามข้อเสนอ
1. จัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน เพื่อรับมือกับภาวะวิกฤตจากโรคระบาดและภัยพิบัติระดับชาติ ภาค จังหวัด	จังหวัดภูเก็ต จังหวัดสตูล และจังหวัดสงขลา
2. พัฒนาศูนย์ข้อมูลด้านประเด็นสุขภาพและการจัดการภาวะในภาวะวิกฤติ	จังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดสตูล
3. ให้ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน (EOC) มีองค์ประกอบจากผู้นำหรือตัวแทนของชุมชนร่วมด้วย	จังหวัดสตูล จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดตรัง
4. สปสช. สนับสนุนระบบกลไกให้ประชาชนเข้าถึงกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล	จังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดภูเก็ต จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดสตูล
5. การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อดูแลสุขภาพเฉพาะกลุ่ม ในชุมชน (วัด มัสยิด โรงเรียน ศาสนสถาน) พหุวัฒนธรรม	จังหวัดตรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนราธิวาส
6. ระบบสื่อสารที่ดี (ก่อน ระหว่าง หลัง เกิดเหตุ) หลากหลายครอบคลุมกลุ่มประชาชน	จังหวัดสงขลา
7. สร้างความร่วมมือในการจัดการโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ให้เป็นรูปธรรม (พชต. พขอ. สสจ. อสม. และแกนนำ)	จังหวัดชุมพร
8. สร้างความร่วมมือเพื่อจัดการความเจ็บป่วยระหว่างประเทศ	จังหวัดสตูล

2.2.2 สถานการณ์ด้านความมั่นคงทางสุขภาพปัจจุบัน

สถานการณ์สุขภาพที่สำคัญ ได้แก่

1) โรคไม่ติดต่อที่สำคัญ ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจขาดเลือด โรคหลอดเลือดสมอง และโรคเบาหวาน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกโรคอย่างต่อเนื่อง โรคไม่ติดต่อเรื้อรังเป็นสาเหตุการเสียชีวิตถึงร้อยละ 73 ของประชากรทั้งหมด ปี 2565 มีอัตราการตายสูงสุด คือ โรคหลอดเลือดสมอง คิดเป็น 58.4 ต่อแสนประชากร รองลงมาคือโรคหัวใจขาดเลือด คิดเป็น 39.6 ต่อแสนประชากร โรคเบาหวาน คิดเป็น 25.6 ต่อแสนประชากร และโรคความดันโลหิตสูง คิดเป็น 8.7 ต่อแสนประชากร (สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค, 2565)

2) การตายของมารดาจากการคลอดบุตร ระดับประเทศ 25.12 ในภาคใต้สูงกว่าระดับประเทศ มีอัตรา 30.53 คนต่อการเกิดมีชีพแสนคน (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2563)

3) ผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13.7 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 15.4 ในปี 2563 และในปี 2565 เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 19.21 (ผู้สูงอายุมีจำนวน 12,698,362 คน คิดร้อยละ 19.21 ของประชากรทั้งหมด 66,090,475 คน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565)

4) ปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ บุหรี่ แอลกอฮอล์ และสารเสพติด พบว่า

4.1) ภาคใต้มีอัตราการสูบบุหรี่สูงที่สุดในประเทศ จังหวัดที่มีอัตราการสูบบุหรี่สูงที่สุดในพื้นที่ภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดกระบี่ (ร้อยละ 29.4) จังหวัดสตูล (ร้อยละ 25.2) จังหวัดพังงา (ร้อยละ 24.6) จังหวัดนครศรีธรรมราช (ร้อยละ 24.6) และจังหวัดระนอง (ร้อยละ 24.5) บุหรี่ที่นิยมสูบเป็นบุหรี่ที่ผลิตจากโรงงานมากที่สุด ร้อยละ 9.8 รองลงมาคือบุหรี่ปริมาณเอง ร้อยละ 8.1 และบุหรี่ประเภทอื่น ๆ มีการสูบน้อยกว่าร้อยละ 2.0 ได้แก่ บุหรี่ไฟฟ้า และบุหรี่ประเภทอื่น ๆ

4.2) ภาคใต้มีการแจ้งความคดี ชีวิตร่างกาย เพศและคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินสูงกว่าระดับประเทศ ที่ 87 รายต่อประชากรแสนคน

5) สถานการณ์ที่เสี่ยงต่อสุขภาพของคนไทย 10 เรื่อง ได้แก่ 1) เครียด ซึมเศร้า มีอัตราการทุก 1 ชั่วโมงจะมีคนพยายามฆ่าตัวตาย 6 ราย 2) ภัยคุกคามออนไลน์ ยิ่งเสพติดออนไลน์ ยิ่งเสี่ยงสูง เด็กเยาวชนยุค Gen Z ใช้เวลากับอินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 10.22 ชั่วโมงต่อวัน 3) การมีเพศสัมพันธ์ไม่ปลอดภัย 4) รับประทานอาหารที่ปนเปื้อน กินอาหาร รสเค็ม เผ็ด และหวาน รับประทานอาหารรสจัด รับประทานอาหารที่รูปลักษณะ ขณะที่เด็ก คนโสด คนทำงานบริษัทกินผักน้อยที่สุด 5) ควันบุหรี่ 6) เหล้าเบียร์และของมีเมา 7) ยาเสพติด 8) ขาดการออกกำลังกาย 9) มลพิษในสิ่งแวดล้อม มลภาวะในที่ทำงานและบ้านเรือน และ 10) ขาดน้ำดื่มที่สะอาด (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เวที Thaihealth Watch จับตา 10 ประเด็นพฤติกรรมสุขภาพคนไทย, 2563)

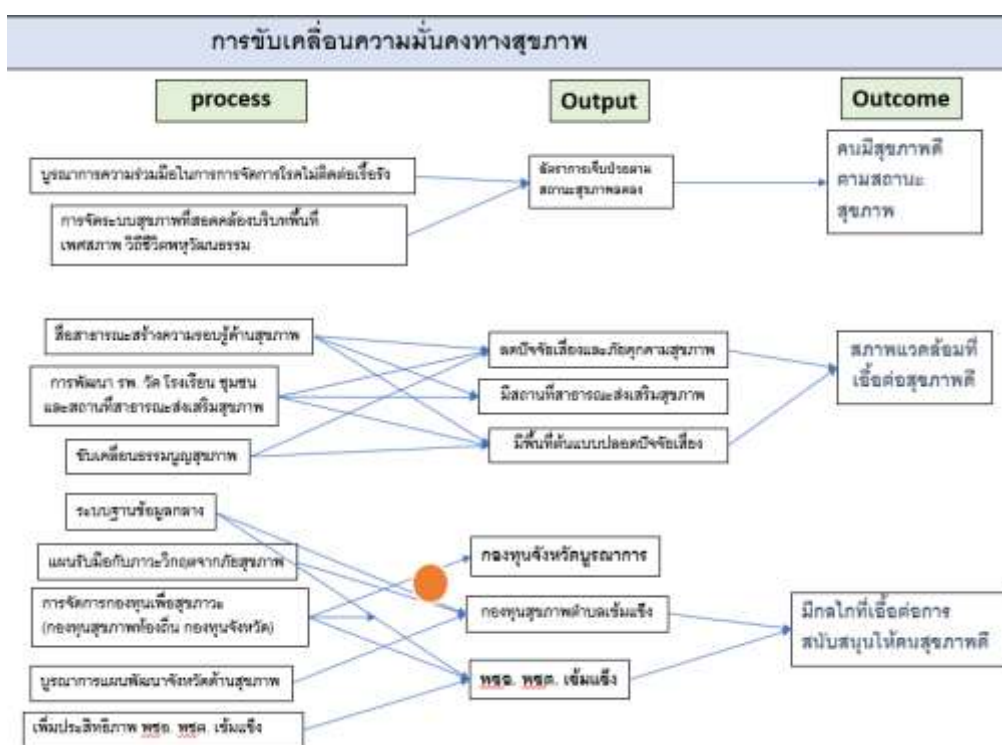
2.2.3 ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

- 1) กระทรวงสาธารณสุข
 - 2) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
 - 3) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
 - 4) สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
 - 5) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ เทศบาล อบต)
 - 6) หน่วยบริการสุขภาพ
 - 7) สถาบันการศึกษา

- 8) เครือข่ายภาคประชาชน ประชาสังคม ร่วมกับหน่วยงาน ที่ขับเคลื่อนงานสร้างเสริมสุขภาพ เช่น เครือข่ายงดเหล้า เครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัด เครือข่าย Node สสส. เครือข่ายยุวทัศน์ เป็นต้น
- 9) คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น
- 10) คณะกรรมการกองทุนส่งเสริมสุขภาพระดับจังหวัด
- 11) คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.)
- 12) คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับตำบล (พชต.)

2.2.4 ทิศทางการพัฒนาภาคใต้แห่งความสุขในมิติความมั่นคงทางสุขภาพ

จากการประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการพิจารณาแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 14 ประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายงานสร้างสุขภาพได้ และประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายงานสมัชชาสุขภาพภาคใต้ สามารถกำหนดเป็นทิศทางการพัฒนา (Roadmaps) ดังภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 ทิศทางการพัฒนาภาคใต้แห่งความสุขในมิติความมั่นคงทางสุขภาพ
ที่มา : คณะทำงานวิชาการงานสร้างสุขภาพได้ครั้งที่ 13, 2566

จากแผนภาพที่ 3 อธิบายเป้าหมายทิศทางการพัฒนาประเด็นความมั่นคงทางสุขภาพ สู่ภาคใต้แห่งความสุข ประกอบด้วย 3 ทิศทางหลัก คือ 1) ทิศทางการมีคนสุขภาพดีตามสถานะสุขภาพ 2) ทิศทางการมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพดี และ 3) ทิศทางการมีกลไกที่เอื้อต่อการสนับสนุนให้คนสุขภาพดี ทั้ง 3 ทิศทางดังกล่าว ได้มีการเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและกระบวนการในการขับเคลื่อนสู่เป้าหมายเบื้องต้นมาแล้ว ดังนี้

ทิศทางที่ 1 ทิศทางการมีคนสุขภาพดีตามสถานะสุขภาพ มีผลผลิตที่อัตราการเจ็บป่วยตามสถานะสุขภาพลดลง ด้วยกระบวนการ 2 เรื่อง ได้แก่ 1.1) การบูรณาการความร่วมมือในการจัดการโรคไม่ติดต่อเรื้อรังจากทุกภาคส่วนเพื่อจัดบริการป้องกันโรค สร้างเสริมสุขภาพ รักษาพยาบาล และฟื้นฟูสุขภาพ 1.2) การจัดระบบสุขภาพที่สอดคล้องบริบทพื้นที่ เพศสภาพ วิถีชีวิตวัฒนธรรม ด้วยการจัดหลักสูตร จัดทำแนวปฏิบัติ และการเพิ่มการเข้าถึงระบบบริการ ร่วมกับพัฒนาศักยภาพและการทำงานร่วมกันกับโต๊ะบีแดด (หมอดำแย) ในการทำงานอนามัยแม่และเด็ก พัฒนาสื่อสุขภาพหนุนเสริมการทำงานอนามัยแม่และเด็กตามแนวทางศาสนาอิสลาม เป็นต้น

ทิศทางที่ 2 ทิศทางการมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพดี มีผลผลิต ได้แก่ ลดปัจจัยเสี่ยงและภัยคุกคามสุขภาพ มีสถานที่สาธารณะส่งเสริมสุขภาพ มีพื้นที่ต้นแบบปลอดปัจจัยเสี่ยง ด้วยกระบวนการ 3 เรื่อง ได้แก่ 2.1) การจัดสื่อสาธารณะเพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ 2.2) การพัฒนาสถานที่สาธารณะส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ โรงพยาบาล วัด โรงเรียน สนับสนุนการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพในชุมชน และสถานที่สาธารณะอื่น ๆ ให้เป็นพื้นที่ต้นแบบปลอดปัจจัยเสี่ยง และ 2.3) การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพเพื่อสร้างกระบวนการนโยบายสาธารณะ มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี

ทิศทางที่ 3 ทิศทางการมีกลไกที่เอื้อต่อการสนับสนุนให้คนสุขภาพดี มีผลผลิต ได้แก่ กองทุนจังหวัด บูรณาการ กองทุนสุขภาพตำบลเข้มแข็ง พขอ. พชต. เข้มแข็ง ด้วยกระบวนการ 5 เรื่อง ได้แก่ 3.1) การจัดระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อนำใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาและการนำไปใช้ในกระบวนการพัฒนารวมไปถึงใช้ในการขับเคลื่อนงานอย่างเป็นระบบภายใต้ฐานข้อมูลที่แท้จริง 3.2) จัดการแผนรับมือกับภาวะวิกฤตจากภัยสุขภาพ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบของการสูญเสียสุขภาพ 3.3) การจัดการกองทุนเพื่อสุขภาพ ด้วยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ได้แก่ กองทุนสุขภาพระดับท้องถิ่น กองทุนจังหวัด เป็นต้น 3.4) การบูรณาการแผนพัฒนาจังหวัดด้านสุขภาพ เพื่อขับเคลื่อนงานแก้ปัญหาสำคัญของจังหวัดและภาคใต้ และ 3.5) การเพิ่มประสิทธิภาพคณะกรรมการ พขอ. พชต. ให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นกลไกหนุนเสริมให้มีการพัฒนาคนและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีได้ต่อเนื่อง

จากทิศทางการพัฒนาทั้ง 3 ทิศทางมีกระบวนการสำคัญที่ทั้ง 3 ทิศทางต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นก่อนเป็นอันดับแรก คือการจัดการความรู้ และสร้างความตระหนักรู้ให้กับคน ภายใต้ฐานความรู้ทางวิชาการด้านปัจจัยเสี่ยง ด้วยการจัดระบบกลไกกลางระดับจังหวัด ขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบล เพื่อการจัดการปัญหาปัจจัยเสี่ยงทุก

กลุ่มวัย ให้มีการจัดการภัยคุกคามสุขภาพตามบริบทพื้นที่ สร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพบูรณาการความรอบรู้ด้านสุขภาพให้ครอบคลุม 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีระบบสื่อสารในภาวะโรคระบาดและภาวะวิกฤตสุขภาพ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวปลอดภัย บูรณาการสนับสนุนการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพในชุมชน มีพื้นที่ต้นแบบลดปัจจัยเสี่ยง โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ มีกลไกที่เอื้อต่อการสนับสนุนให้คนมีสุขภาพดี

2.3 ความมั่นคงทางมนุษย์

2.3.1 ประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายจากงานสร้างสุขที่ผ่านมา

ตารางที่ 3 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญและจังหวัดที่ขับเคลื่อนงานตามข้อเสนอ

ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญ	จังหวัดที่ขับเคลื่อนงานตามข้อเสนอ
1. จัดตั้งกองทุนเพื่อสร้างเสริมสุขภาพประชาชน ระดับจังหวัดที่มีโครงสร้างการทำงานที่มาจากภาคประชาชน นักวิชาการ และหน่วยงานภาครัฐ	จังหวัดชุมพร และจังหวัดยะลา
2. ขอให้ สสส.ได้พิจารณากระจายอำนาจองค์กรด้านการสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพในระดับภูมิภาคและระดับจังหวัด (สสส.ระดับเขต)	จังหวัดสตูล
3. เสนอให้ สสจ. ศรจ. และหน่วยงานการศึกษาในพื้นที่ สร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ	จังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส
4. ผลักดันการขับเคลื่อนประเด็นผู้สูงอายุภาคใต้ร่วมกับประเด็นรองรับสังคมสูงวัยแบบบูรณาการ	จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดตรัง จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ และจังหวัดระนอง
5. แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับตำบลแบบบูรณาการครอบคลุม 5 มิติ	จังหวัดชุมพร จังหวัดระนอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดตรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง
6. ให้มีกลไกกลางระดับจังหวัดในการขับเคลื่อนงานการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ	จังหวัดชุมพร จังหวัดระนอง จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดพัทลุง จังหวัดสตูล และจังหวัดยะลา
7. ให้จัดตั้งสภาการศึกษาระดับจังหวัด เพื่อจัดทำแผนพัฒนาระบบการศึกษาที่ครอบคลุมทั้งในและนอกระบบการศึกษา และสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่น	จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดตรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสตูล และจังหวัดยะลา

ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญ	จังหวัดที่ขับเคลื่อนงานตามข้อเสนอ
8. ความเสมอภาคทางการศึกษา	จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดพังงา จังหวัดสตูล และจังหวัดยะลา
9. ใช้ฐานข้อมูลของ อปท เพื่อพัฒนากลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส	จังหวัดชุมพร จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดยะลา

2.3.2 สถานการณ์ด้านความมั่นคงทางมนุษย์ปัจจุบัน

1) ช่วงตั้งครรภ์ถึงปฐมวัย อายุ 0-6 ปี พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่อยู่ในการดูแลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีการส่งเสริมพัฒนาการและการเลี้ยงดูเด็กช่วงปฐมวัย กระบวนการคัดกรองพัฒนาการและแก้ไขพัฒนาการเด็กให้สมวัยยังไม่ได้ตามมาตรฐานทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) จึงต้องปรับปรุงการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานกลาง พื้นที่สำหรับความรอบรู้ด้านสุขภาพประเด็นแม่และเด็ก การเตรียมการเป็นพ่อแม่ ผ่านระบบสถานศึกษา ยังไม่ครอบคลุมในหลายพื้นที่ รวมทั้งสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ มาตรการลดปัจจัยเสี่ยงต่อคุณภาพชีวิตเด็กยังไม่ครอบคลุม จึงพบปัญหาภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ ภาวะโภชนาการของหญิงตั้งครรภ์และทารกในครรภ์ ปัญหาทางสุขภาพและเกิดภาวะพัฒนาการต่ำกว่าเกณฑ์

2) ช่วงวัยเรียน-วัยรุ่น (อายุ 6 – 19 ปี) พบว่าหลักสูตรการศึกษาในระบบและนอกระบบยังขาดความเสมอภาคทางการศึกษา ในกลุ่มเด็กพิการ กลุ่มคนชายขอบและกลุ่มเปราะบาง ขาดการสนับสนุนพื้นที่การเรียนรู้ของโรงเรียนให้เชื่อมโยงกับเครือข่ายในชุมชน เด็กและเยาวชนมีปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ และยาเสพติดในทุกจังหวัดของภาคใต้

3) ช่วงวัยแรงงาน (อายุ 20 – 59 ปี) พบว่ากลุ่มวัยแรงงานประสบปัญหาวิกฤติหลัง สถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ประกอบอาชีพไม่มั่นคง มีภาระค่าใช้จ่ายสูง เกิดหนี้สินครัวเรือน ขาดเงินออม และขาดการเข้าถึงสิทธิพื้นฐาน

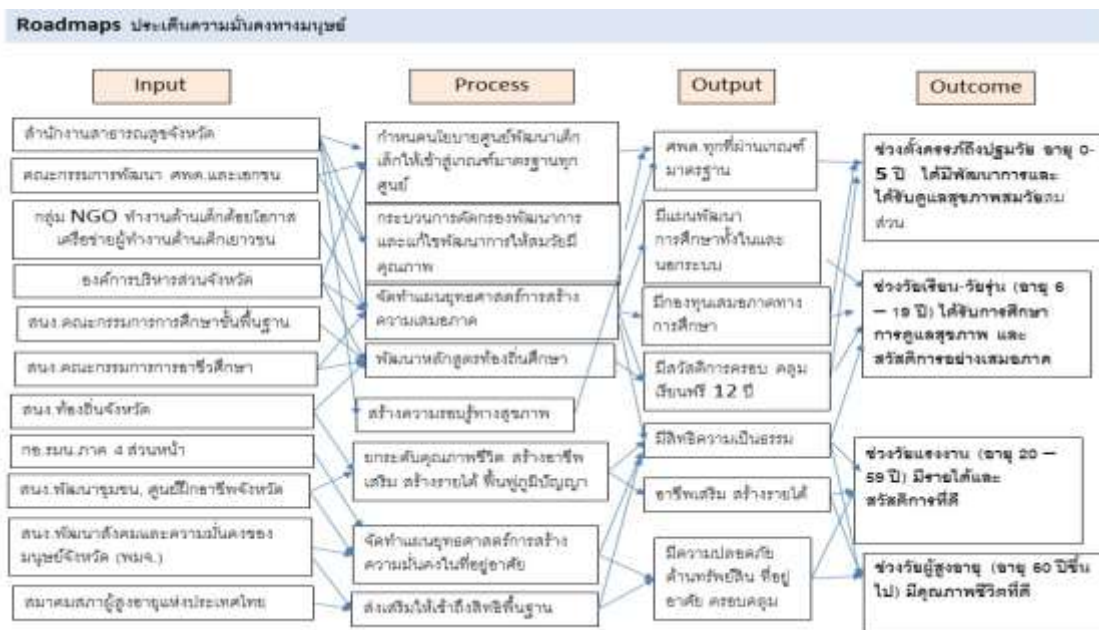
4) ช่วงวัยผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) พบว่ากลุ่มวัยผู้สูงอายุหรือประชากรที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป ได้เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหาสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิต มีการขาดทักษะการประกอบอาชีพที่มั่นคง มีภาระค่าใช้จ่ายสูง เกิดหนี้สินครัวเรือน ขาดเงินออม และขาดการเข้าถึงสิทธิพื้นฐาน

2.3.3 ภาคิเครือข่ยที่เกี่ยวข้ง

- 1) กระทบงพัฒนส้งคคและควมม่นคงของมนุชย
- 2) ส่นกนงนหลักประกนสขภพแห่งชติ
- 3) ส่นกนงนกองทุนสนบสนุนการสร้งเสริมสขภพ
- 4) ส่นกนงนคณะกรรมการสขภพแห่งชติ
- 5) กอ.รมน.ภค 4 ส่วหน้า
- 6) กองทุนสขภพในระดับท้งถน
- 7) ส่นกนงนพัฒนชุมชน
- 8) ส่นกนงนรงรงน
- 9) ศูนย์ฝกอาชีพจ้งหวัด
- 10) วิทยาลัยชุมชน
- 11) สคคคสมภคผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย
- 12) สม่ชชสขภพจ้งหวัด
- 13) องค้การปกครองส่วท้งถน (อบจ เทศบอล อบต)
- 14) กรมอนมัย
- 15) ส่นกนงนสธารณสขจ้งหวัด
- 16) หน่วยบรการสขภพทุกระดับ ทุกส้งก้ด
- 17) สถกบ้นการศีกษาทุกระดับ
- 18) ส่นกนงนการศีกษตามอธยาศยฯ
- 19) เครือข่ยผู้ท้งนด้านเด็กและเยวชน

2.3.4 ทิศทงการพัฒนภคิได้แห่งควมสุขในมิตควมม่นคงทงมนุชย

จกการประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้ง ประกอบก้กับการพิจารณาแผนยุทธศาสตร้ชติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580แผนพัฒนเศรษฐกิจและส้งคคแห่งชติ ฉบบที่ 13 ประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายงานสร้งสขภคิได้ และประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายงานสม้ชชสขภพภคิได้ สคคคก้กำหนดเป็นทิศทงการพัฒน (Roadmaps) ดังภพที่ 4 ทิศทงการพัฒนภคิได้แห่งควมสุขในมิตควมม่นคงทงมนุชย

แผนภาพที่ 4 ทิศทางการพัฒนาภาคใต้แห่งความสุขในมิติความมั่นคงทางมนุษย์
ที่มา : คณะทำงานวิชาการงานสร้างสุขภาพใต้ครั้งที่ 13, 2566

จากแผนภาพที่ 4 ทิศทางการพัฒนาภาคใต้แห่งความสุขในมิติความมั่นคงทางมนุษย์สู่ภาคใต้แห่งความสุข ประกอบด้วย 4 เป้าหมายตามช่วงวัย ดังนี้ 1) ช่วงตั้งครรภ์ถึงปฐมวัย อายุ 0-6 ปี ได้มีพัฒนาการและได้รับดูแลสุขภาพสมวัยสมส่วน 2)ช่วงวัยเรียน-วัยรุ่น (อายุ 6 – 19 ปี) ได้รับการศึกษา การดูแลสุขภาพ และสวัสดิการอย่างเหมาะสม 3) ช่วงวัยแรงงาน (อายุ 20 – 59 ปี) มีรายได้และสวัสดิการที่ดี และ 4) ช่วงวัยผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้ง 4 ทิศทางดังกล่าว ได้มีการเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและกระบวนการในการขับเคลื่อนสู่เป้าหมายเบื้องต้นมาแล้ว ดังนี้

ทิศทางที่ 1 ทิศทางของช่วงตั้งครรภ์ถึงปฐมวัย อายุ 0-6 ปี ได้มีพัฒนาการและได้รับดูแลสุขภาพสมวัยสมส่วน มีผลผลิตที่สามารถขับเคลื่อนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานทุกศูนย์ โดยผ่านความมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคีเครือข่าย

การขับเคลื่อนผ่านกระบวนการ 3 เรื่อง ได้แก่ 1) ท้องถิ่นจังหวัดกำหนดนโยบายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานทุกศูนย์ และมีการติดตามการพัฒนาสุขภาพและสุขอนามัยที่รอบด้าน 2) ข้อเสนอต้นนโยบายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐาน และ 3) กระบวนการคัดกรองพัฒนาการและแก้ไขพัฒนาการเด็กให้สมวัยมีคุณภาพ สร้างความรอบรู้ทางสุขภาพ ซึ่งผลักดันให้มีนโยบายที่ส่งเสริมเด็กให้มีพัฒนาการสมวัยสมส่วน รวมทั้งเด็กที่มีพัฒนาการต่ำกว่าเกณฑ์ได้รับการกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการให้สมวัยได้มากขึ้น จากกลไกการขับเคลื่อนของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด คณะกรรมการพัฒนา ศพด.และเอกชน องค์การบริหารส่วนจังหวัด รพ.สต.

ภาคีเครือข่าย ได้แก่ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช.) รวมทั้งกลุ่ม NGO ทำงานด้านเด็กด้อยโอกาส เครือข่ายผู้ทำงานด้านเด็กเยาวชน

ทิศทางที่ 2 ทิศทางของช่วงวัยเรียน-วัยรุ่น (อายุ 6 – 19 ปี) ให้ได้รับการศึกษา การดูแลสุขภาพ และสวัสดิการอย่างเสมอภาคมีผลผลิตที่มีแผนพัฒนาการศึกษาทั้งในและนอกระบบ มีกองทุนเสมอภาคทางการศึกษา มีสวัสดิการครอบคลุมให้ได้รับการศึกษาครบ 12 ปี (ภาคบังคับ) การศึกษานอกระบบ หรือศูนย์เรียนรู้ชุมชนที่สามารถเทียบโอนรายวิชาในหลักสูตรการเรียนรู้ได้เช่นกัน และมีฐานข้อมูลองค์กรทำงานด้านเด็กและเยาวชน

การขับเคลื่อนสามารถดำเนินการผ่านกระบวนการ 4 เรื่อง ได้แก่ 1) จัดทำแผนยุทธศาสตร์การสร้างเสมอภาคทางการศึกษาทั้งในและนอกระบบ เพื่อให้เยาวชนทุกกลุ่มได้เข้าถึงการจัดการศึกษาที่เท่าเทียม รวมไปถึงกลุ่มเด็กพิการ คนชายขอบ และกลุ่มเปราะบาง 2) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นศึกษา เช่น เศรษฐกิจพอเพียง ประมงพื้นบ้าน ชีวิต และสร้างความปลอดภัยให้กับนักเรียนอย่างรอบด้าน 3) กระบวนการพัฒนาศักยภาพเด็กเยาวชน จัดตั้งสภาการศึกษาระดับจังหวัดเพื่อจัดทำแผนพัฒนาระบบการศึกษาที่ครอบคลุมทั้งในและนอกระบบ และสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่น และ 4) ยกกระดับคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน โดยการสร้างพี่เลี้ยงชุมชน ครู และพ่อแม่ ทำหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน จัดตั้งสภาการศึกษาระดับจังหวัดเพื่อจัดทำแผนพัฒนาระบบการศึกษาที่ครอบคลุมทั้งในและนอกระบบ และสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่น จากกลไกการขับเคลื่อนของสำนักงาน ท้องถิ่นจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด กอ.รมน.ภาค 4 ส่วนหน้า กลุ่มเยาวชนเด็กและเยาวชน สภาเด็กและเยาวชน ภาคีเครือข่าย ได้แก่ สสส. สปสช. สช. สถาบันการศึกษาทุกระดับ สำนักงานการศึกษาตามอัธยาศัยฯ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานการศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ทั้งนี้ยังมีทิศทางของการขับเคลื่อนการศึกษานอกระบบ ต้องการให้มีผลลัพธ์เกิดขึ้น 2 เรื่อง ได้แก่ 1) ศูนย์เรียนรู้ชุมชนที่สามารถเทียบโอนรายวิชาในหลักสูตรการเรียนรู้ได้ และ 2) คณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิต การขับเคลื่อนสามารถดำเนินการผ่านกระบวนการ 2 เรื่อง ได้แก่ 1) สนับสนุนให้กลุ่มเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา เด็กในเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียน ได้มีการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถเทียบโอนรายวิชาในหลักสูตรการเรียนรู้ได้ 2) แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กนอกระบบการศึกษา โดยมีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นฝ่ายเลขา จากกลไกการขับเคลื่อนของ สำนักงานเขตการศึกษาจังหวัด และ สำนักงานการศึกษานอกระบบ

ทิศทางที่ 3 ทิศทางของช่วงวัยแรงงาน (อายุ 20 – 59 ปี) มีรายได้และสวัสดิการที่ดี มีผลผลิตเกิดแผนบูรณาการของหน่วยงานในการพัฒนากลุ่มอาชีพ มีสิทธิความเป็นธรรม แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการสร้างความมั่นคงในที่อยู่อาศัย ปลอดภัยทรัพย์สินอย่างครอบคลุม

การขับเคลื่อนสามารถดำเนินการผ่านกระบวนการ 4 เรื่อง ได้แก่ 1) จัดทำแผนยุทธศาสตร์การสร้างความเสมอภาค 2) ส่งเสริมให้เข้าถึงสิทธิพื้นฐาน 3) ยกระดับคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพเสริม สร้างรายได้ พื้นฟูภูมิปัญญา 4) จัดทำแผนยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงในที่อยู่อาศัย จากกลไกการขับเคลื่อนของ สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานแรงงาน ศูนย์ฝึกอาชีพจังหวัด วิทยาลัยชุมชน สำนักงานท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.)

ทิศทางที่ 4 ทิศทางของช่วงวัยผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีผลผลิตมีสิทธิความเป็นธรรม อาชีพเสริม สร้างรายได้ และมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย ปลอดภัยทรัพย์สินอย่างครอบคลุม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการบูรณาการแผนงานเพื่อผลักดันการขับเคลื่อนประเด็นผู้สูงอายุให้รองรับสังคมสูงวัย จังหวัดมีคำสั่งจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนกิจกรรมผู้สูงอายุ ให้มีบทบาทจัดตั้งชมรม กลุ่ม องค์กร ครอบคลุมทุกตำบล กองทุนสนับสนุนสวัสดิการผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุมีรายได้เสริม

การขับเคลื่อนสามารถดำเนินการผ่านกระบวนการ 4 เรื่อง ได้แก่ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการผู้สูงอายุระดับจังหวัด จัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุที่นำไปสู่การขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต 2) จัดทำแผนยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงในที่อยู่อาศัย 3) ยกระดับคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพเสริม สร้างรายได้ พื้นฟูภูมิปัญญา การถ่ายทอดลูกหลาน 4) ส่งเสริมให้เข้าถึงสิทธิพื้นฐาน ได้แก่ พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง พัฒนาศักยภาพให้ความรู้ทางด้านจิตใจ ร่างกายให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในทุกสถานการณ์ของสังคมอย่างต่อเนื่อง เตรียมความพร้อมและจัดตั้งกองทุนสนับสนุนสวัสดิการผู้สูงอายุ การเยียวยาผู้เปราะบาง และการช่วยเหลือผู้อื่นในภาวะพึ่งพิง สนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ การส่งเสริม ป้องกัน พื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุ จากกลไกการขับเคลื่อนของ สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานแรงงาน ศูนย์ฝึกอาชีพจังหวัด วิทยาลัยชุมชน สำนักงานท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.)และ สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย

จากทิศทางการพัฒนาความมั่นคงทางมนุษย์ทุกช่วงวัย มุ่งเน้นการเสริมสร้างสุขภาพและสภาพแวดล้อม ตั้งแต่ ระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศให้เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพคนไทยตลอดช่วงชีวิต เพื่อให้เป็นทรัพยากร มนุษย์ที่สามารถพัฒนาตนและเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม การพัฒนาคนเชิงคุณภาพ ในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ ปฐมวัย วัยรุ่น วัยเรียน วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ เพื่อสร้างทรัพยากร มนุษย์ที่มีศักยภาพ มีทักษะความรู้ เป็นคนดี มีวินัย เรียนรู้ได้ด้วยตนเองในทุกช่วงวัย มีความรอบรู้ทางการเงิน มีความสามารถในการวางแผนชีวิตและการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

2.4 ความมั่นคงทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

เป้าหมาย การขับเคลื่อนภาคใต้แห่งความสุขในมิติความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มุ่งหมายให้เกิดการจัดการทรัพยากรที่ครอบคลุมการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การป้องกัน และการส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.4.1 ประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายจากงานสร้างสุขที่ผ่านมาในประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 4 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญและจังหวัดที่ขับเคลื่อนงานตามข้อเสนอ

ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญ	จังหวัดที่ขับเคลื่อนงานตามข้อเสนอ
1. ร่วมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ประชาชนได้เข้าใจถึงสิทธิอำนาจในการจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง	จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดตรัง
2. ขอให้จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมชุมชนเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติในทุกกระดับ	จังหวัดพังงา จังหวัดสงขลา และจังหวัดปัตตานี
3. ผลักดันเชิงนโยบายให้เกิดโรงเรียนจัดการขยะครบวงจรจังหวัดที่ขับเคลื่อนประกอบด้วย	จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดตรัง จังหวัดยะลา และจังหวัดภูเก็ต
4. ส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการการจัดการขยะข้ามพื้นที่	จังหวัดพัทลุง และจังหวัดภูเก็ต
5. ผลักดันให้เกิดกองทุนรอบกองขยะ	จังหวัดภูเก็ต
6. สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดตรัง จังหวัดสงขลา และจังหวัดปัตตานี
7. กำหนดแนวเขตในการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง พื้นที่เกษตรกรรมอย่างชัดโดยการมีส่วนร่วม	จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดชุมพร จังหวัดตรัง และจังหวัดภูเก็ต
8. บูรณาการกฎหมายและการบังคับใช้ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องและซ้ำซ้อนกันในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดพังงา และจังหวัดภูเก็ต
9. แผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดแบบมีส่วนร่วม	จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดพังงา
10. สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดชุมพร จังหวัดระนอง จังหวัดตรัง จังหวัดสตูล จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดพังงา

2.4.2 สถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน

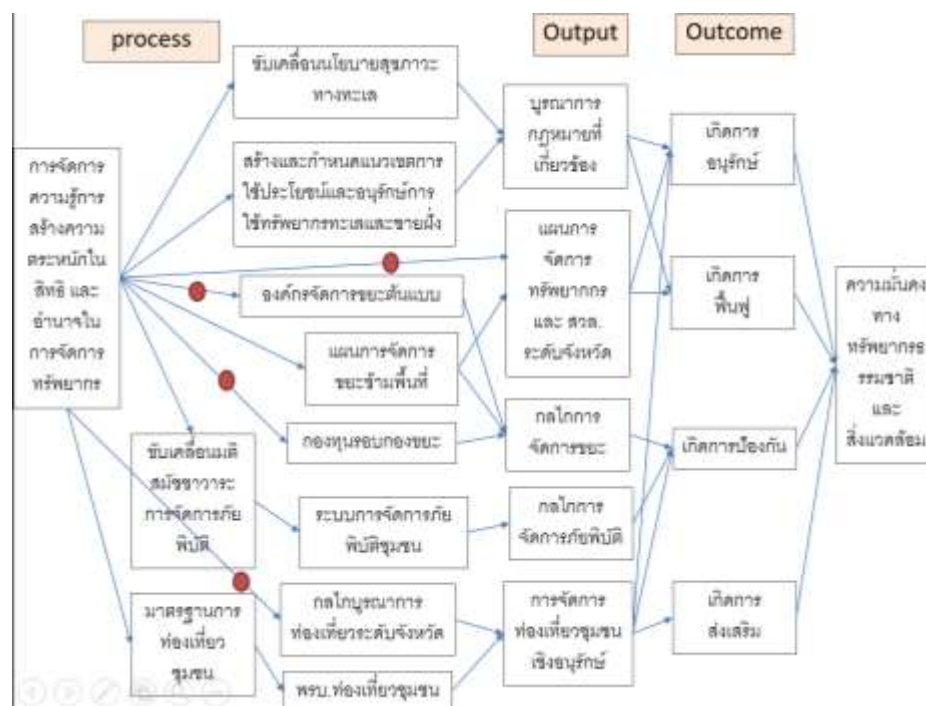
1. สถานการณ์การเพิ่มขึ้นของขยะพลาสติกและขยะติดเชื้อในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19
2. สถานการณ์ความรุนแรงของการเกิดภัยพิบัติทั้งอุทกภัยและวาตภัย
3. สถานการณ์การจัดการน้ำที่ขาดสมดุล ทำให้เกิดภาวะน้ำท่วม น้ำแล้งในหลายพื้นที่
4. สถานการณ์การกัดเซาะชายฝั่งและการจัดทำกำแพงกันคลื่นที่ไม่สอดคล้องกับระบบนิเวศชายฝั่ง
5. สถานการณ์ความเสียหายของทะเลสาบสงขลา
6. สถานการณ์การรุกรานเพื่อปลูกพืชเชิงเดี่ยวทั้งยางพาราและปาล์มน้ำมัน

2.4.3 ภาคิเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

1. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. สถาบันวิชาการในพื้นที่ภาคใต้ (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏ)
3. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
4. กรมโยธาธิการและผังเมือง
5. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
6. คณะกรรมการน้ำจังหวัด
7. องค์การปกครองท้องถิ่นทุกระดับ
8. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
9. ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
10. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.)

2.4.4 ทิศทางการพัฒนาภาคใต้แห่งความสุขในมิติความมั่นคงทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

จากการประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการพิจารณาแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 14 และสถานการณ์ปัญหาที่สำคัญในประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถกำหนดเป็นทิศทางการพัฒนา (Road maps) ประเด็นความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ ดังภาพที่ 5

แผนภาพที่ 5 เป็นทิศทางการพัฒนาประเด็นความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ที่มา : คณะทำงานวิชาการงานสร้างสุขภาพใต้ครั้งที่ 13, 2566

จากภาพ 5 เป้าหมายทิศทางการพัฒนาสู่ภาคใต้แห่งความสุข ในประเด็นความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 4 ทิศทางหลัก คือ 1) ทิศทางสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 2) ทิศทางสู่การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กลับมาสมบูรณ์ 3) ทิศทางสู่การป้องกันการถูกทำลายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 4) ทิศทางสู่การสร้างกลไกในการส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นฐาน ซึ่งทั้ง 4 ทิศทาง มีการเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและกระบวนการในการขับเคลื่อนสู่เป้าหมายเบื้องต้นมาแล้ว ดังนี้

ทิศทางที่ 1 ทิศทางสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ผลผลิตสำคัญที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นคือการบูรณาการกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจุบันยังมีช่องว่างของกฎหมายและความซ้ำซ้อนของข้อกำหนด โดยเฉพาะประเด็นทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งภาคีสมัชชาจากหลายจังหวัดตระหนักและให้ความสำคัญ ซึ่งการขับเคลื่อนสำคัญที่นำไปสู่การบูรณาการกฎหมายได้นั้นประกอบด้วย การขับเคลื่อนนโยบายสุขภาวะทางทะเล และการร่วมสร้างกติกาชุมชนในการกำหนดแนวเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งทั้ง 2 กระบวนการนี้เป็นเพียงกระบวนการขั้นต้นที่ผ่านการเสนอมาจากเครือข่ายภาคีงานสร้างสุขภาพใต้ ยังอาจจำเป็นต้องเพิ่มเติมกระบวนการอื่นเข้าไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาในทิศทางนี้

ทิศทางที่ 2 ทิศทางสู่การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กลับมาสมบูรณ์ จากข้อเสนอเชิงนโยบายงานสร้างสุขที่ผ่านมาพบว่ายังมีข้อเสนอเชิงนโยบายในมิติการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่น้อย มีเพียงการเสนอให้เกิดแผนบูรณาการการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ดังนั้นหากจะให้ทิศทางการพัฒนาสู่ภาคใต้แห่งความสุขที่มีการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ฟื้นคืน เครือข่ายภาคีสร้างสุขภาคใต้จำเป็นต้องร่วมกันเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางการดำเนินการเพิ่มเติม

ทิศทางที่ 3 ทิศทางสู่การป้องกันการถูกทำลายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากข้อเสนอเชิงนโยบายงานสร้างสุขภาคใต้ที่ผ่านมามีการพิจารณาการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันการถูกทำลายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใน 2 มิติ คือมิติที่เกิดจากมนุษย์ คือเรื่องขยะ และมิติที่เกิดจากธรรมชาติ คือเรื่องภัยพิบัติ ซึ่งทิศทางที่จะนำไปสู่การป้องกันการถูกทำลายจากขยะ ประกอบด้วย 2 กระบวนการสำคัญคือ การจัดทำแผนการจัดการขยะข้ามพื้นที่ และการจัดตั้งกองทุนรอบกองขยะ ส่วนทิศทางที่จะนำไปสู่การป้องกันการถูกทำลายจากภัยพิบัติ ประกอบด้วย การสร้างระบบการป้องกันและรับมือภัยพิบัติระดับชุมชน และกลไกการจัดการภัยพิบัติระดับจังหวัด ซึ่งทั้งสองส่วนนี้ได้เคยถูกเสนอไว้แล้วในสมัชชาสุขภาพแห่งชาติวาระการจัดการภัยพิบัติ

ทิศทางที่ 4 ทิศทางสู่การสร้างกลไกในการส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นฐาน ซึ่งการจะใช้การท่องเที่ยวชุมชนเป็นฐานในการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับการเติบโตทางเศรษฐกิจนั้นจำเป็นต้อง ผลักดันให้เกิดกลไกบูรณาการการท่องเที่ยวระดับจังหวัดที่เชื่อมโยงผู้ประกอบการท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน และกำหนดมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกัน ซึ่งเมื่อเกิดมาตรฐานการท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมก็จะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญต่อการผลักดันให้เกิดพบ . การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

จากทิศทางการพัฒนาทั้ง 4 ทิศทางมีกระบวนการสำคัญที่ทั้ง 4 ทิศทางต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นก่อนเป็นอันดับแรก คือการจัดการความรู้ และสร้างความตระหนักรู้ให้กับคนในชุมชนได้ตระหนักถึงสิทธิ และอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน หากคนในชุมชนยังไม่ตระหนักถึงอำนาจ หน้าที่ และการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนแล้วก็ยากยิ่งที่จะนำไปสู่การขับเคลื่อนข้อเสนอเชิงนโยบายตามที่แต่ละทิศทางการพัฒนาที่กำหนดได้

3. ข้อคำถามและความท้าทายต่อการขับเคลื่อนทิศทางสู่ภาคใต้แห่งความสุข

ทิศทางการพัฒนา (Roadmaps) ที่ได้นำเสนอข้างต้นเป็นผลจากการประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายจากงานสร้างสุขภาคใต้ที่ผ่านมา ประกอบกับมติดังงานสร้างสุขของแต่ละจังหวัด จึงเป็นเสมือนกรอบทิศทางที่จะให้ภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมงานสร้างสุขภาคใต้ ครั้งที่ 13 ได้นำไปใช้ในการถกแถลงในห้องย่อย ดังนั้นคำถามสำคัญที่จำเป็นต้องนำไปถกแถลงในห้องย่อย คือ “เราจะร่วมกันเติมเต็มกระบวนการหรือข้อเสนอเชิงนโยบายใดเพื่อให้ทิศทางการพัฒนาในแต่ละประเด็นความมั่นคงให้บรรลุเป้าหมาย” นอกจากนี้เอกสารฉบับนี้ยังเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่จะให้ภาคีภาคนโยบาย (Policy Maker) ได้นำไปบูรณาการกับแผนงานหรือยุทธศาสตร์การพัฒนาของแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการสานพลังก้าวข้ามการดำเนินงานของแต่ละภาคี แต่ละประเด็น สู่ภาคใต้แห่งความสุขเพื่อสุขภาวะแห่งอนาคต สุข สู่ สุขภาวะ

เอกสารอ้างอิง

1. แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580
2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 14
3. ประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายงานสร้างสุขภาคใต้
4. ประมวลข้อเสนอเชิงนโยบายงานสมัชชาสุขภาพภาคใต้

คณะทำงานวิชาการงานสร้างสุขภาคใต้ ครั้งที่ 13 ปี 2566

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กำไล สมรัักษ์
2. อาจารย์ไพฑูรย์ ทองสม
3. อาจารย์ ดร. อนิรุต หนูปลอด
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชุมพล อังคณานนท์
5. อาจารย์ชุตินา รอดเนียม